

Tadeáš Chyška: Tělesnost a identita v postmoderní spekulativní fikci: Ghost in the Shell. Bakalářská práce, 2024.

Posudek vedoucí bakalářské práce

Tadeáš Chyška hned na začátku své bakalářské práce deklaruje inspiraci teoretickým postojem Lewise Calla a jeho přístupem k filmové spekulativní fikci – shodně s autorem vyzdvihuje především komunikační, či jak autor píše – překladatelskou – funkci tohoto žánru, která spočívá ve zpřístupnění konceptů postmoderní filozofie neakademickému publiku. V souvislosti s tím formuluje i cíl své bakalářské práce, tj. „pokusit se zpřístupnit vybrané koncepty postmoderního myšlení skrze narativ klasického kyberpunkového díla 'Ghost in the Shell'“. Pro bakalářskou práci je to cíl poněkud zvláštní, a to zejména ve světle zmíněného Calla, který onen překladatelský potenciál připisuje právě textům či dílům neakademické povahy, nakolik pracují s prostředky jinými, než je „postmoderní žargon“ (se kterým autor také nešetří). Tento rozpor ale nechápu jako substanciální problém celé práce, nýbrž jako autorovu formulační neobratnost. Když čteme práci dále, zjistíme, že formulace cíle by mohla znít spíše takto: *pokusit se demonstrovat, jak narativ klasického kyberpunkového díla „Ghost in the Shell“ zpřístupňuje vybrané koncepty postmoderního myšlení.*

Tak totiž autor v práci doopravdy činí. Po úvodu nás seznamuje s problematikou kyberpunku, kontextualizuje samotné vybrané filmové dílo a načrtává nejzásadnější otázky, které žánr přináší, tj. otázku rozdílu mezi člověkem a kyborgem a centrální téma tělesnosti a identity, na jehož pozadí se tento rozdíl rozehrává. Dále se zde hovoří o jisté dvojznačnosti samotného žánru, kterou autor popisuje takto: „kyberpunková fikce dokáže problematizovat lidskost způsobem, ze kterého vyjde silnější subjektivní racionalita [...], ale rovněž je schopna popsat transhumanistickou i posthumanistickou vizi 'člověka', který překonal dosavadní hranice biologie i sociokulturního vepsání [...]“ Vzhledem k této dvojznačnosti je pak vystavěno samotné jádro práce: autor se zaměřuje na možnost dvojího čtení jím vybraného díla. Nejprve představuje možnost prvního čtení, které nazývá konstruktivním: v tomto čtení podle autora v díle dominuje karteziánské pojetí subjektu, které ústí především v pojetí těla (zde konkrétně těla hlavní hrdinky, kyborga Motoko) jakožto pasivního objektu. Oproti této interpretaci ovšem staví druhou, totiž čtení dekonstruktivní. Pro něj se pokouší vytvořit teoretický podklad četbou a výkladem díla Elizabeth Grosz, která naopak chápe tělo jako aktivní složku konstituce subjektu, či lépe řečeno, jako prvek oscilující mezi aktivitou a pasivitou. V závěru tato dvě čtení autor konfrontuje, přičemž seznává, že dílo i přes veškerý svůj potenciál tíhne k oné konstruktivní koncepci, a to především kvůli diváckým potřebám.

Je třeba ocenit především to, že Tadeáš Chyška práci „otrocky“ nedělí na teoretickou a praktickou část, namísto toho se pokouší oba postupy organicky propojit. Práce ovšem trochu trpí tím, že si autor na její vypracování vyhradil poměrně málo času. Důsledkem je poněkud nevyvážené, postupně se zrychlující tempo celého textu. Zatímco v první polovině práce (tj. konstruktivní čtení) autor ještě probírané koncepty se samotným materiálem filmu Ghost in the Shell opravdu usouvztažňuje, v druhé polovině jeho interpretační úsilí upadá a autor nám nabízí převážně jen výkladové pasáže. Na druhou stranu, výklad je to opravdu povedený, je vidět, že autor problematice rozumí, a samotný výběr textu Elizabeth Grosz jakožto podkladu pro vlastní aplikaci dává naprostý smysl. Argumentační linie práce je tedy nakonec poměrně jasná; ale je opravdu složité ji z práce „vydestilovat“. Nepomáhá tomu ani prosycenost pojmy jako „dominantní racionalita“, „post-gender“, „transcendence“, „ontologie“

nebo „epistemologie“, pod kterými ne vždy víme, co přesně si představit (zde je poměrně symptomatický kontrast teoretické šíře práce a nepříliš rozsáhlé bibliografie). Jsem si vědoma skutečnosti, že toto je běžný postup teoretiků, k jejichž odkazu se autor hlásí, a je jaksi zbytečné je v tomto ohledu napadat, když v práci jde především o rozvinutí jejich východisek. Přesto jsem ale přesvědčená, že trochu odstupu – časového i konceptuálního – by neuškodilo. Práci proto hodnotím jako **velmi dobrou** (2).

V Praze dne 30. 8. 2024

Lenka Vojtíšková